

Прохорова Н.А.
Старший викладач
кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка

Формування художньо-творчої активності студентів на заняттях з дисципліни «Рисунок»

На сьогоднішній день у сучасній вищій школі існує традиційно створена методика викладання академічного рисунка, коріння якої сягає ще у давнину, коли навчання рисунку базувалося на студіюванні античних зразків і послідовному ретельному вивченні живої натури, результатом якого студент оволодівав навичками і прийомами класичного рисунка. Така методика залишається у більшості випадків незмінною і сьогодні у вищих художніх закладах України.

Питання формування художньо-творчої активності студентів, що пов'язані з образотворчою діяльністю, належать до найбільш актуальних в сучасній художньо-педагогічній теорії і практиці.

Проблема творчого розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва розглядається в наукових працях і методичних роботах Ю.Ятченко, В.О.Сухенко, М.А.Кириченко, В.В.Крижанівський, В.І.Задорожний, А.Д.Альохіна, Г.В.Беди, Н.С.Боголюбова, С.Є.Ігнат'єва, В.С.Кузіна, Є.Ф.Кузнєцова, Н.Н.Ростовцева, С.Д.Смірнова, Н.К.Шабанова, Є.В.Шорохова та ін.

Неоціненне значення для вирішення проблеми пов'язаної з задачами навчання, виховання і розвитку творчої діяльності студентів мають ідеї та рекомендації художників-практиків (графіків, живописців, скульпторів), які залишилися в записках, листах. Серед художників-педагогів: В.Кричевський, О.Мурашко, М.Д.Бернштейн, О.О.Дейнека, Д.Н.Кардовський, П.Я.Павлінов, Н.Є.Радлов, В.А.Серов, І.Ю.Рєпін, А.М.Солов'йов, В.А.Фаворський, П.П.Чистяков та ін.

У процесі навчання студентів образотворчому мистецтву важливо не тільки викликати зацікавленість до зображуваного об'єкта, але й зберегти його на всіх етапах роботи (художнього пізнання), на рівнях, адекватних конкретним дидактичним цілям. Вимоги до студентів у процесі навчання повинні постійно ускладнюватись, інакше може статися спад творчої активності. І в той же час не варто висувати до студентів непосильні вимоги, оскільки міра складності завдання повинна відповідати рівню підготовленості до її реалізації. Як показує практика, порушення дидактичних принципів доступності, систематичності і послідовності призводить до пасивності і невпевненості студентів у своїх силах і здатності вирішувати поставлені задачі.

У процесі формування художньо-творчої активності, художньо-естетичної потреби викладачу необхідно враховувати індивідуально-психологічні особливості особистості, її характер і темперамент. Не дивлячись на те, що здібність і потреба – різні явища, вони об'єднують поняття творчості і творчої активності. Для формування художньо-творчої активності студента слід об'єктивно оцінювати її виявлення на всіх станах виконання навчального завдання: задум, планування, виконання.

У відповідності до програми занять з рисунку студенти вирішують задачі, пов'язані з композицією на зображувальній площині, знаходженням пропорційності і конструктивного рішення предметів, організацією простору, передачею форми та об'єму. Однією з найважливіших умов майбутніх учителів образотворчого мистецтва рисунку може бути проблемне навчання.

Головне завдання цього методу навчання рисунку, як відомо, полягає у формуванні творчої пошукової активності, в розвитку самостійності, продуктивності мислення. Ці якості є необхідною умовою навчання рисунку і реалізують дві основні мети: по-перше, розвиток у суб'єктів навчання здатності творчо ставитись до роботи; по-друге, формування у студентів умінь і навичок, необхідних для майбутньої художньо-педагогічної діяльності. Тому викладачеві ні в якому разі не можна принижувати ролі і значення умінь і технологічних навичок роботи із зображальними матеріалами. Вони є, як наголошує у своїй

книзі «Психіка і інтуїція» Я.А.Пономарьов, не тільки підсумком, але й умовою творчої діяльності суб'єкта.[1].

Такою ж необхідною умовою забезпечення формування і розвитку художньо-творчої активності на заняттях рисунком є набуття ними необхідних знань, умінь рисування, творчого досвіду роботи, уміння орієнтуватися в основних напрямках і цілях навчання. Однак творче, зацікавлене ставлення студентів до рисунку і процесу навчання не може обмежуватися «разовими» засобами. Необхідне вміле поєднання форм і методів управління, створення умов, які б сприяли розвитку і формуванню творчої активності. І в цьому процесі роль педагога, як свідчить практика, є визначальною. Прищеплення суб'єктам навчання інтересу до творчої діяльності, потреби в удосконаленні своєї майстерності у відповідності до поетапного ведення навчально-творчого завдання з рисунка можна розглядати як умови формування художньо-творчої активності студентів. Не менш важливим є дидактично грамотне складання навчальної постановки, де сама натура буде основним дидактичним матеріалом. Чим змістовнішою і зрозумілою для виконання буде натурна постановка для студентів, тим більший інтерес до роботи вона буде викликати, тим більше буде активізувати їх художнє сприйняття і образне мислення.

Необхідно відмітити і ту обставину, що постановка, в якій враховано композиційне, кольорове, світлотіньове рішення швидше викликає інтерес студентів до навчального завдання, змушує підходити більш творчо до роботи, вимагає пошуку оригінального композиційного вирішення, застосування образотворчого матеріалу на практиці. Викладачеві, особливо на першій стадії навчання, необхідно складати постановки таким чином, щоб вони мали виховний і розвиваючий характер. Також слід враховувати образотворчі можливості студентів, їх рівень професійної підготовки, якісний склад потреб, інтерес до предмету рисування.

Розглядаючи навчальну постановку, як умову від якої залежить проявлення творчих якостей особистості і розвиток художньо-творчої активності студентів, викладачеві слід постійно приділяти увагу гармонійній організації навчальної

постановки в середовищі, якості її освітлення, складу предметів, що входять в неї. Вона повинна відображати завершену тематичну композицію. Для дидактично грамотного складання натурної постановки в плані композиційного, кольорового і світлового рішенні, викладачеві необхідно надати студентам допомогу створити в студентській групі творчу атмосферу. Перед усім провести довірливі бесіди із студентами, відвідання виставок, зустрічі з діячами мистецтв, вивчення спеціальної літератури. Тільки в такому випадку навчальна постановка може мати формуючий і розвиваючий початок творчої активності студентів.

У процесі формування художньо-творчої активності студентів на заняттях рисунком були визначені наступні правила організації навчальних постановок:

1. Навчальна постановка повинна викликати у студентів інтерес до роботи, позитивний емоційний настрій, що є першоджерелом зародження потреби в знаннях, уміннях і навичках, творчій діяльності. Все це дає поштовх студентам до виявлення творчої активності, самовираженню в роботах.

2. Навчальна постановка повинна відповідати цілям і задачам навчального рисунка, викликати потребу у знаннях, набутті умінь і навичок в роботі з натури при вивченні основ з образотворчого мистецтва.

Однією з найважливіших умов успішного формування художньо-творчої активності студентів на заняттях рисунком є навчально-творчі завдання з рисунка, їх послідовна методична реалізація. Виховання свідомого творчого ставлення до роботи не тільки з натури, але й по пам'яті, і за уявою з чітким визначенням конкретних завдань на протязі всього навчання у вузі. Перед кожним заняттям викладач ставить перед студентами чітко сформульовану мету, що без сумніву, допомагає більш осмислено підійти до творчого процесу рисування, сконцентрувати свою волю на досягнення поставленої мети.

Важливого значення активізації художнього сприйняття, образного і логічного мислення має використання і засвоєння різноманітних графічних матеріалів, виявленню їх виразних можливостей, що визначається цілями і завданнями по кожній конкретній темі з рисунка. По мірі набуття студентами умінь і навичок в рисуванні цей асортимент графічних засобів зростає і таким

чином накопичується творчий досвід, формується потреба у спеціальних знаннях, уміннях і навичках, розвивається художній та естетичний смак.

Під час виконання студентами навчально-творчих завдань, пов'язаних з композицією, пропорціями і конструкцією форми, організацією простору, передачею світлотіні, викладачеві необхідно вміло реалізовувати такі дидактичні принципи, як науковість, систематичність, послідовність, доступність, наочність. У зв'язку з цим розглядаються дидактичні принципи, взяті з теоретичних положень Н.Н.Ростовцева, Н.К.Шабанова, В.П.Зінченка. Дотримання дидактичних принципів у навчанні сприяє свідомому зацікавленому ставленню студентів до вивчення і засвоєння не тільки основ образотворчої грамоти, самостійності у виконанні навчально - творчих завдань, але й розвитку професійних якостей особистості художника-педагога.

Отже, формування художньо-творчої активності студентів на заняттях рисунком є частиною цілісного педагогічного процесу, який спрямований на розвиток творчих якостей особистості вчителя образотворчого мистецтва.

Література

В.О.Сухенко. Рисунок. Навчальний посібник.-К.: «BONA MENTE»,2004;

В.М.Кардашов. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва.- К.: Слово, 2007;

Я.А.Пономарев. Психология творчества и педагогика. – М.: Педагогика, 1976;